

28.05.2020, język polski, kl.ITEO (8)

Temat: Ćwiczenia w interpretacji tekstu

Proszę wykonać ćwiczenia do *Pieśni II* Jana Kochanowskiego – podręcznik str. 113 – 115.

Dla osób, które nie mają podręcznika, przesyłam skany.

INTERPRETACJA TEKSTU

ZESTAW 1

Przeczytaj uważnie pieśń i wykonaj zamieszczone pod nią zadania.

Jan Kochanowski

Pieśń II

Serce roście patrząc na te czasy!

Mało przed tym gołe były lasy,
Śnieg na ziemi wysszej łokcia leżał,
A po rzekach wóz nacięższy zbieżał.

Teraz drzewa liście na sie wzięły,
Polne łąki pięknie zakwitnęły;
Lody zeszyły, a po czystej wodzie
Idą statki i ciosane łodzie.

Teraz prawie świat sie wszystkim śmieje,
Zboża wstały, wiatr zachodny wieje;
Ptacy sobie gniazda omyślają,
A przede dniem śpiewać poczynają.

Ale to grunt wesela prawego,
Kiedy człowiek sumnienia całego
Ani czuje w sercu żadnej wady,
Przezby sie miał wstydać swojej rady.

Temu wina nie trzeba przylewać
Ani grać na lutni, ani śpiewać;
Będzie wesół, byś chciał, i o wodzie,
Bo sie czuje prawie na swobodzie.

Ale kogo gryzie mól zakryty,
Nie idzie mu w smak obiad obfity;
Żadna go pieśń, żaden głos nie ruszy,
Wszystko idzie na wiatr mimo uszy.

Dobra myśli, której nie przywabi,
Choć kto ściany drogo ujedwabi,
Nie gardź moim chłodnikiem chróścianym;
A bądź ze mną, z trzeźwym i z pijanym!

Jan Kochanowski, *Poezje*, Warszawa 1998

1. Porównaj strofy 1.–3. ze strofami 4.–6. Wyjaśnij, w jakim celu Jan Kochanowski tworzy w pieśni równoległe obrazy przyrody i człowieka. W odpowiedzi wykorzystaj informacje zawarte w podanej definicji.

Paralelizm (< gr. *parallelismós* = zestawienie, porównanie) – rodzaj powtórzenia: wprowadzenie w ciąg wypowiedzi elementów pod jakimś względem analogicznych, podobnie zbudowanych, realizujących wspólny schemat, równoległych pod względem formalnym lub znaczeniowym. [...] W planie treści utworu występować może **paralelizm tematyczny**, polegający na wprowadzeniu odpowiadających sobie nawzajem motywów [...]. Rozwinięciem paralelizmu tematycznego jest **paralelizm kompozycyjny**, występujący wtedy, gdy w utworze równolegle narastają pewne rozbudowane całości kompozycyjno-treściowe [...].

Michał Głowiński, Teresa Kostkiewiczowa, Aleksandra Okopień-Sławińska, Janusz Sławiński, *Słownik terminów literackich*, Wrocław 2002

- Zwróć uwagę na sposób ukazania natury oraz człowieka we wskazanych częściach wiersza. Przemyśl, jak zastosowane w tekście paralelizmy wpływają na całość poetyckiego obrazu. Jakie znaczenie dla wyrażonej w wierszu refleksji o życiu ma budowa tekstu?

2. Narysuj w zeszyte tabelę i uzupełnij ją według podanego wzoru. Wypisz z utworu wyrazy i sformułowania o charakterze wartościującym, które określają wiosnę i zimę oraz nastroje i uczucia człowieka. Porównaj wypisane określenia.

Określenia pór roku	Określenia człowieka
<i>gołe były lasy (zima)</i>	

O czym świadczy zastosowanie w wierszu słownictwa wartościującego? Jaki stosunek do człowieka i świata wyraża w ten sposób podmiot mówiący?

- Zwróć uwagę na różnicowanie określeń, które dotyczą w utworze pór roku i człowieka. Odpowiedz, jaki związek ma użycie różnicowanego słownictwa z paralelną budową wiersza.
- Zastanów się, jakie znaczenia wnoszą do tekstu określenia o zabarwieniu pozytywnym i negatywnym. Jaki wpływ na zawarte w utworze rozważania ma charakter zastosowanego słownictwa?

3. O jakiej postawie wobec życia mówi podmiot liryczny w strofach czwartej i piątej, a o jakiej – w strofie szóstej? Scharakteryzuj krótko obie postawy.

- Przypomnij sobie główne założenia dwóch filozofii antycznych – epikurejskiej i stoickiej. Zastanów się, które z cech epikureizmu i stoicyzmu odnajdujesz we wskazanych strofach.

4. Jaki środek artystyczny zastosował poeta dla ukazania przyrody w *Pieśni II* i podanym fragmencie fraszki *Na lipę*?

*Gościu, siądź pod mym liściem, a odpoczni sobie,
Nie dojdzie cię tu słońce, przyrzekam ja tobie,
Choć się nawysszej wzbije, a proste promienie
Ściągną pod swoje drzewa rozstrzelane cienie.*

Jan Kochanowski, *Poezje*, Warszawa 1998

Wyjaśnij, jaki związek z renesansowym humanizmem ma ukazana w ten sposób przyroda. W odpowiedzi odwołaj się do filozofii epoki renesansu i założeń humanizmu.

- Przypomnij sobie najważniejsze założenia humanizmu renesansowego. Pamiętaj, że ważne miejsce w filozofii renesansu zajmował antropocentryzm. Zastanów się, jaki związek miał on ze spojrzeniem człowieka na otaczający świat.

5. Uzasadnij, że wypowiedź podmiotu lirycznego zawiera pouczenie. Zilustruj uzasadnienie odpowiednimi cytatami z tekstu.

- Wyszukaj w tekście fragmenty, które mają formę sentencji. Pamiętaj, że sentencja ma zawsze ogólny i uniwersalny charakter – można ją odnieść zarówno do sytuacji przedstawianej w wierszu, jak i sytuacji życiowej każdego człowieka.
- Zastanów się, jaki charakter ma w związku z tym refleksja poetycka wyrażona w *Pieśni II*.

6. Jaka funkcję pełni apostrofa rozpoczynająca ostatnią strofę wiersza? Jaki charakter nadaje końcowej części utworu?

7. Leopold Staff rozpoczyna wiersz *Przedśpiew* następującymi słowami:

*Czczyciel gwiazd i mądrości, miłośnik ogrodów,
Wyznawca snów i piękna i uczestnik godów,
Na które swych wybrańców sprasza sztuka boska:
Znam gorycz i zawody, wiem, co ból i troska,
Złuda miłości, zwątpień mrok, tęsknot rozbicia,
A jednak śpiewać będę wam pochwałę życia –
Bo żyłem długo w górach i mieszkałem w lasach.*

Leopold Staff, *Wiersze zebrane*, t. 2, Warszawa 1955

Uzasadnij, że zacytowany fragment wiersza Leopolda Staffa może stanowić komentarz do refleksji zawartej w pieśni Jana Kochanowskiego.

- Porównaj przesłanie płynące z obu tekstów – zwróć szczególną uwagę na wyeksponowany w utworach związek człowieka z przyrodą.

8. Sformułuj dwa argumenty, którymi potwierdzisz, że *Pieśń II* ma horacjański charakter (nawiązuje do poezji Horacego).

- Przypomnij sobie, czym jest horacjanizm i jakie są charakterystyczne dla niego cechy. Pamiętaj, że model poezji stworzony przez Horacego naśladowali twórcy kolejnych epok, w tym Jan Kochanowski.
- Zauważ, że horacjanizm to nie tylko cechy poetyki, lecz także prezentowana w utworach Horacego postawa wobec życia. Łączyła ona założenia filozofii epikurejskiej i stoickiej i polegała na stosowaniu zasady złotego środka, która zakładała powściągliwość w wyrażaniu emocji oraz zachowanie równowagi między pragnieniami a tym, co niesie los.

29.05.2020, język polski, kl.ITEO (8)

Temat: **Krytyczne czytanie tekstu** (2 godziny lekcyjne)

Proszę wykonać zadania z zestawu 1 z podręcznika – str. 117 – 119.

Dla osób, które nie mają podręcznika, przesyłam skany.

KRYTYCZNE CZYTANIE TEKSTU

ZESTAW I

Przeczytaj tekst i wykonaj zamieszczone pod nim zadania.

Adam Karpiński

W labiryncie fraszek

Fraszki Kochanowskiego, na pozór najbardziej oczywiste z jego utworów [...], najbardziej oswojone w czytelniczej percepcji, są [...] królestwem skomplikowanej, nieraz przewrotnej autorskiej gry z czytelnikiem. Są labiryntem, jak twierdzi jeden ze współczesnych badaczy, wskazując między innymi na deklarację samego poety, który zapowiadał, że kto by we *Fraszkach* chciał odkryć jego tajemnice, ten „się w dziwny labirynt i błąd wda” (III, 29, *Do fraszek*). [...]

W najnowszych badaniach wskazuje się na wpisany w kompozycję *Fraszek* przekaz swoiście ezoteryczny¹, zaszyfrowany i przez to adresowany bądź to do bardzo nielicznych odbiorców, bądź też jedynie – do samego poety lub nawet do partnerującego mu w tym zbiorze Boga-Wiecznej Myśli. Jednym z tropów interpretacyjnych byłaby tu liczba i ustalone przez Kochanowskiego kolejność poszczególnych fraszek. Jeśli za pierwszy utwór uzna się nieliczbowany dystych² z karty tytułowej „Fraszki tym księgom dzieją...”, to okazuje się, że co 108 tekstów powtarza się fraszka zatytułowana *Na lipę* (II, 6; III, 6). Ten układ miałby być kluczem do owego labiryntu, o którym pisał poeta w cytowanym tekście *Do fraszek* (III, 29). Gdyby wedle reguł izopsecicznych³ przyporządkować kolejnym literom alfabetu

ĆWICZENIE UMIEJĘTNOŚCI

- Wyjaśnij, w jaki sposób motyw *theatrum mundi* – czyli świata jako teatru, jest realizowany w znanych Ci utworach literackich.
- Jak sądzisz, dlaczego Jan Kochanowski pokazuje we fraszce, że życie człowieka w dramatyczny sposób nie zależy od niego samego? Jaki efekt osiąga dzięki temu poeta?

5. Na podstawie podanego tekstu wyjaśnij w formie krótkiej, kilkuzdaniowej wypowiedzi, na czym polega *komedia ludzkich spraw* wpisana we fraszki mistrza z Czarnolasu.

Te prace domowe ćwiczycie dla siebie.

Marzena Sipińska